

Samen door...

***Een krachtige toekomst voor Tiel
Coalitieakkoord 2022-2026***

TIEL
Fruitstad aan de Waal

Tiel

Voorwoord

Tiel is de centrumstad van het Rivierenland. We zijn een stad met een rijke historie, mooi gelegen langs de Waal en de uiterwaarden. Én samen met Wadenoijen, Kapel-Avezaath, Zennewijnen en een deel van Kerk-Avezaath een fijne plek om te wonen, werken en recreëren.

De afgelopen coalitieperiode hebben PvdB, PvdA en VVD zich ingezet voor een schone, aantrekkelijke en zorgzame gemeente. Samen met GroenLinks en ProTiel gaan we hiermee door.

Onder het motto 'Samen door... Een krachtige toekomst voor Tiel' zetten wij ons de komende vier jaar samen in voor de duurzame ontwikkeling van Tiel. We bouwen verder aan een aantrekkelijke gemeente, waar de Tielenaren zelf, maar ook alle bezoekers zich prettig en veilig voelen. Een gemeente waar het voor iedereen goed wonen, werken en recreëren is. Nu en in de toekomst. Dit doen we transparant en in samenwerking met raad, inwoners, ondernemers en andere betrokkenen.

De afgelopen twee jaar heeft Corona van iedereen veel gevraagd. Van de gemeentelijke organisatie, maar vooral ook van onze inwoners, ondernemers, zorginstellingen, sportclubs, scholen en verenigingen. Trots zijn we op onze Tielse samenleving, die veerkracht heeft laten zien en er voor elkaar was. Samen hebben we dit doorstaan en samen gaan we door!

Voor u ligt een coalitieakkoord met een gezond financieel meerjarenperspectief. Het akkoord bestaat uit vijf hoofdthema's, die aansluiten bij de Toekomstvisie Tiel: Leefomgeving, Vitale Stad, Mens & Samenleving, Inwoners en Financiën & Bedrijfsvoering. Per thema beschrijven we in het kort wat we willen bereiken en wat we daar in de komende raadsperiode voor gaan doen. We luisteren, we werken samen, we pakken aan. Samen bouwen we aan een krachtige toekomst voor Tiel!

Tiel, 4 juli 2022

Wim de Boer

Fractievoorzitter PvdB

Kamiel Gulikers

Fractievoorzitter PvdA

Wim van Baal

Fractievoorzitter VVD

Maureen Klijn

Fractievoorzitter GroenLinks

Peter Elferink

Fractievoorzitter ProTiel

1. Leefomgeving

Openbare ruimte

‘De openbare ruimte is van ons allemaal. We moeten ons er dus allemaal thuis kunnen voelen.’

Wat is onze ambitie?

We vinden het belangrijk dat álle inwoners zich thuis voelen in de wijk waar ze wonen. Dat lukt het beste wanneer buren naar elkaar omkijken en zich betrokken voelen bij de eigen straat, de buurt en de wijk. Samen met de inwoners maken we daarom wijkplannen. Zo krijgen we een beeld van wat er goed gaat, welke aandachtspunten er zijn en wat de wensen binnen de verschillende wijken zijn.

We zetten de kwaliteitsslag in de openbare ruimte voort. Dat betekent dat we investeren in schone straten, verzorgd openbaar groen en een opgeruimde buitenruimte, en investeren in het onderhoud van de wegen en fietspaden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We hebben al een veegwagen om onkruid en zwerfafval op te ruimen. Dat is niet voldoende. Voor de fiets- en voetpaden waar de grote machine niet bij kan, schaffen we een kleine veegwa-

gen aan. Voortaan worden dan ook de kleinere paden in de wijken goed bijgehouden. En we schaffen een borstelmaschine aan, om het onkruid op verharding beter en effectiever te bestrijden.

- Het opruimen van zwerfafval lukt ons niet alleen, we hebben de hulp van onze inwoners hard nodig. Nu al helpen vele vrijwilligers Tiel opgeruimd en netjes te houden en daar zijn we dankbaar voor. We bieden ze goed materiaal en een vergoedingsregeling. Om meer inwoners te verleiden mee te werken, maken we graag extra middelen vrij.
- Grote evenementen zorgen voor veel (zwerf)afval. Om dit te beperken gaan we afspraken maken met de organisatoren van deze evenementen.
- Vuilnis rondom afvalcontainers is een doorn in het oog. Samen met inwoners gaan we onderzoeken hoe we dit tegen kunnen gaan, bijvoorbeeld door het aanleggen van containertuintjes.
- De gazons en bermen binnen de kom maaien we vaker en kruidenrijke grassen zaaien we enkel nog aan de komgrenzen of buiten de kom. Omdat veel planten in de perken van de openbare ruimte op zijn, zullen ze vervangen worden.
- Er moet nog steeds een achterstand in het wegenonderhoud weggewerkt worden. Er is al veel gedaan, de hoofdwegen in Tiel zijn zo goed als af en ook in de dorpen is hard gewerkt. Maar we zijn er nog niet. Er komt een meerjarig onderhoudsplan. Vervolgens vertalen we dit

in de wijkplannen, zodat inwoners precies weten wanneer er welk onderhoud uitgevoerd wordt in hun buurt.

- We starten dit najaar met vervanging van het wegdek van de Nieuwe Tielseweg en de Laan van Westroijen. In Tiel West beginnen we met de rioolvervanging en pakken daarna het wegdek aan.
- We kijken naar de behoefte van de bewoners en bepalen dan of en hoe we het onderhoudsniveau van de wijk kunnen verhogen.
- We vinden het belangrijk dat de fietspaden in onze gemeente in goede staat zijn. In fases geven we invulling aan het plan Tiel Fietsvriendelijk. We inspecteren alle fietspaden en lossen acute knelpunten op. Om zo snel mogelijk resultaat te behalen, met zo min mogelijk overlast voor de weggebruiker, gaan we kijken of we het onderhoud aan de fietspaden kunnen combineren met het onderhoud aan de wegen.

Verkeer, parkeren en mobiliteit

‘Tiel: een centraal gelegen stad in Rivierenland, voor iedereen makkelijk bereikbaar dankzij uitstekende verbindingen over weg, water en spoor.’

Wat is onze ambitie?

De gemeente Tiel ligt centraal, tussen de stedelijke gebieden van Arnhem, Nijmegen, Den Bosch en Utrecht. Het trein- en busstation in Tiel is van grote waarde voor de verbinding met andere stedelijke regio's. Samen zorgen weg, water en spoor voor een goede bereikbaarheid en dat willen we zo houden. Dat doen we in nauw overleg met de regiogemeenten en de provincie Gelderland.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken ons in de regio sterk voor het verbeteren van de hoofdinfrastructuur. We steunen de regionale aanpak voor de verbreding van de A15 in aansluiting op de A2 (Knooppunt Deil). En we ondersteunen de plannen om de spoorlijn Tiel-Geldermalsen aansluitende verbindingen naar de grote steden te geven.
- De parkeertarieven worden niet verhoogd. We willen een gastvrije stad zijn voor inwoners en bezoekers. We letten daarbij op een goede parkeerbalans. Met het oog op de toekomstige ontwikkeling van onze stad kijken we naar herinrichting en/of uitbreiding van parkeerterreinen zoals de Burense Poort.
- We zetten ons in voor het aanleggen van de rondweg bij Passewaaij, tegelijk met de ontwikkeling van de woningbouwlocaties in Passewaaij.
- We sparen voor een betere aansluiting van de wijk op het hoofdwegennet en gaan in overleg met de regio, de provincie en de rijksoverheid om dit mede mogelijk te maken.
- We vinden dat we onze schoolgaande jeugd extra moeten beschermen in het verkeer. Samen met de schoolbesturen, ouders en de buurt kijken we naar een verbetering van de verkeersveiligheid in en om de school. Hierbij betrekken we ook de schoolroutes.
- We doen onderzoek naar een fiets- en wandelvriendelijke verbinding over het Amsterdam-Rijnkanaal. We willen de snelfietsroute Zaltbommel-Geldermalsen-Tiel-Kesteren-Buren mogelijk maken. Voor de Gastvrije Waaldijk bekijken we of er een verbinding over het kanaal kan komen.
- We gaan voor het in stand houden van de huidige dienstregeling van onze veerpont tussen Wamel en Tiel. Dit is een belangrijke verbinding voor onze schoolgaande jeugd, voor werknemers en voor recreanten. We pakken dit in regionaal en provinciaal verband op.

2. Vitale Stad

Wonen en Ruimtelijke ontwikkeling

‘Fijne woonplekken in iedere Tielse wijk, of je nu arm bent of rijk.’

Wat is onze ambitie?

We mikken op groei: 50.000 inwoners in 2040. Iedere Tielenaar verdient een geschikte woning. Daarom streven we naar een goede balans tussen huur- en koopwoningen. In alle prijssegmenten willen we voldoende woningen beschikbaar hebben, zodat mensen in een huis kunnen wonen dat past bij hun inkomen. Ook onze jongeren moeten hun eerste eigen plekje in Tiel kunnen vinden.

Met het aantal inwoners neemt ook de behoefte aan winkels, scholen en sport- en culturele voorzieningen toe. Een vitale stad is een diverse stad. Het is belangrijk dat de diversiteit van onze stad wordt vergroot. We hebben prima voorzieningen in Tiel en we willen ze in de toekomst betaalbaar houden. Dat lukt het beste wanneer we meer hogere inkomensgroepen aan de stad weten te binden. Dit vraagt om de bouw van extra koopwoningen in het middelhoge en hoge segment.

Kwetsbare mensen bieden we mogelijkheden voor begeleid en beschermd wonen. We zijn er als gemeente ook voor vluchtelingen of nieuwe Tielenaars en zorgen voor voldoende huisvesting voor Oekraïners en statushouders.

De huisvesting van arbeidsmigranten willen we meer groeperen, met oog voor de draagkracht van de omgeving. We kunnen dit wellicht combineren met tijdelijke huisvesting van andere woningzoekenden, zoals starters en spoedzoekers. Dit doen we in overleg met omwonenden, bedrijven en de regio. Voorwaarde is dat de huidige woningen waarin arbeidsmigranten zijn gehuisvest terugkomen op de reguliere woningmarkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stimuleren de bouw van tenminste 2000 woningen. Die komen in onder andere de spoorzone (Veilingkwartier, Teisterbantlaan en Lingehoven), in Passewaaij en in de binnenstad.
- Bij nieuwbouwprojecten gaan we uit van 30% sociale woningen, voor Passewaaij rekenen we op 25%.
- Starters en jonge gezinnen op de woningmarkt bieden we meer kansen, door het inzetten van startersleningen. In 2023 en 2024 stellen we hiervoor een bedrag beschikbaar.

- Samen met de woningcorporaties zetten we ons in om het bestaande aanbod van huurwoningen aantrekkelijker te maken.
- We mikken op versnelling van de woningbouw door woningbouwregisseurs in te zetten. Zij begeleiden bestaande plannen en procedures actief en brengen bestemmingsplannen op orde, zodat initiatieven sneller van start kunnen gaan.
- We maken collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) mogelijk en ondersteunen woonvormen met gezamenlijke voorzieningen, zoals speciale seniorenhofjes, tiny-houses en woningsplitsing.
- ‘Verkamering’ van woningen gaan we harder aanpakken. Daarbij gebruiken we instrumenten als zelfbewoningsplicht en verhuurdersvergunning.
- Voor onze kwetsbare Tielse inwoners realiseren we projecten voor beschermd en begeleid wonen, zoals het project Anders Wonen aan de Lingeweg. Hierbij borgen we de veiligheid van zowel de bewoners zelf als die van bewoners en bezoekers in de omgeving. In de regio zijn er afspraken gemaakt over een goede spreiding van deze voorzieningen.
- Het streven is om tot centrale huisvesting van arbeidsmigranten te komen. We onderzoeken of dat te combineren is met tijdelijke huisvesting van andere woningzoekenden, zoals starters en spoedzoekers.
- We nemen onze verantwoordelijkheid en realiseren meerdere (semi-)permanente locaties voor de opvang van vluchtelingen en statushouders.

Binnenstadseconomie en bedrijventerreinen

‘Een binnenstad waar je elkaar ontmoet, vaak oude bekenden, soms onverwachte nieuwe vrienden.’

Wat is onze ambitie?

De aantrekkingskracht van onze binnenstad willen we vergroten. We streven naar een compact en gezellig centrum, volop vertrouwde winkelformules, waartussen ook frisse formules en startende ondernemers zich snel thuis voelen. Voor creatieve initiatieven die kleur geven aan de stad maken we graag ruimte.

Het hart van onze stad is dé plaats om elkaar te ontmoeten. In het centrum zorgen horeca, de weekmarkt en de vele evenementen voor vertier en vermaak. Ook de schouwburg en de winkels trekken mensen van buiten naar Tiel.

Het midden- en kleinbedrijf is de drijvende kracht achter onze lokale economie en levert veel werkgelegenheid op. Samen met onze ondernemers zorgen we voor een aantrekkelijk vestigings- en investeringsklimaat. De uitdagingen op de arbeidsmarkt zijn een gezamenlijke zorg. Als centrumgemeente in onze regio willen we scholing in de volle breedte versterken. We vinden het belangrijk dat vertegenwoordigers

van overheid, ondernemers, onderwijs, onderzoek en omgeving elkaar blijven ontmoeten. Dat stimuleert innovatie.

Door onze centrale ligging aan het snelwegennetwerk en dankzij onze havens zijn we een aantrekkelijke gemeente voor ondernemers. Dat uit zich in een sterke economische groei op de bedrijventerreinen. In samenwerking met de regio Rivierenland versterken we de speerpuntsectoren van onze regionale economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We vergroenen het centrum, knappen onze historische steegjes op, passen de bewegwijzering en de bestrating aan en maken de binnenstad autoluw. Daarnaast vervangen we het riool. Dit doen
- we in goed overleg met inwoners en ondernemers.
- Ook de Burense poort pakken we aan. Er komt een betere aansluiting op de binnenstad. Zo ontstaat er niet alleen een mooie aanloop van en naar het centrum, maar ook een fijne verblijfsplek voor zowel inwoners als toeristen.
- De transformatiesubsidie handhaven we. Daarmee ondersteunen we ondernemers in de binnenstad, als ze hun bedrijf willen verplaatsen of verbouwen.
- We onderzoeken hoe we de vraag naar ruimte voor bedrijvigheid en andere initiatieven, zoals bijvoorbeeld broedplaatsen en wisselwinkels in de toekomst kunnen faciliteren.
- Vanuit Tiel blijven we participeren in het Regionaal Stimuleringsfonds.
- We onderzoeken of het inzetten van stadmakers de gemeente nog aantrekkelijker kan maken.

Cultuur, cultuurhistorie, recreatie en toerisme, evenementen en citymarketing.

‘Tiel kijkt terug om vooruit te zien: vanuit een rijke geschiedenis en een mooi heden bouwen we aan een krachtige toekomst.’

Wat is onze ambitie?

Tiel heeft een rijke geschiedenis, vanaf het Romeinse verleden tot aan het heden. Onze monumenten en de verhalen die erbij horen over onze stad en haar bevolking koesteren we. Het Flipje en Streekmuseum zorgt ervoor dat we die verhalen levend houden voor onze inwoners en voor toekomstige generaties. De cultuurhistorische waarden en objecten willen we behouden voor de toekomst, want de geschiedenis levert een belangrijke bijdrage aan onze identiteit.

We zijn trots op het cultureel aanbod in onze stad. Met het brede aanbod van het Cultuur Bedrijf Tiel (Agnietenhof en Zinder) verrassen we inwoners en lokken we bezoekers naar onze stad. Het brede aanbod vinden we belangrijk en willen we behouden. Daarnaast willen we dat ál onze inwoners gebruik kunnen maken van ons cultureel aanbod.

We willen een gastvrije stad zijn, waar Tielenaren maar ook mensen van buiten Tiel graag verblijven. Daarom

gaan we zorgvuldig om met onze historische binnenstad, de Waal en de uiterwaarden, onze mooie Waalkade en unieke evenementen als het Fruitcorso en Appelpop.

We hebben een aantrekkelijk buitengebied. Er zijn de uiterwaarden en mooie vergezichten over de rivier de Waal, over (fruit)boomgaarden en over weilanden. Dit buitengebied draagt bij aan de vitaliteit van onze stad, door te zorgen voor rust, ontspanning en recreatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderzoeken de toekomstige positionering van Cultuur Bedrijf Tiel. We kijken daarbij naar programmering, personeel en financiën.
- Culturele voorzieningen moeten toegankelijk en interessant zijn voor zowel mensen uit Tiel als daarbuiten. Afspraken hierover leggen we vast in een convenant.
- De bestaande cultuurfondsen voor jongeren en volwassenen continueren we. Dat geeft volwassenen met een laag inkomen en kinderen uit gezinnen met een laag inkomen de mogelijkheid hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen.
- We zetten ons in voor de komst van een bioscoop.
- We investeren in de herinrichting van ons Flipje en Streekmuseum. Er komen vijf verhaallijnen: Romeinen en Bataven, Middeleeuwen en Hanzesteden, Tweede Wereldoorlog en wederopbouw, Flipje en de fruitindustrie en het hedendaagse Tiel.

- Over onze geschiedenis leren we steeds meer, door de archeologische opgravingen in Passewaaij en op Medel. Deze kennis willen we delen en toegankelijk maken voor een breed publiek. Bij ontwikkelingen in het oude stadscentrum geven we inwoners de kans mee te werken aan publieksopgravingen.
- Bij stadsontwikkeling kijken we hoe we cultuurhistorische waarden en objecten kunnen behouden voor de toekomst.
- De herinnering aan de meest droevige periode uit onze geschiedenis houden we levend. We richten een WO II-bezoekerscentrum in en sluiten aan bij de internationale Liberation Route.
- Er komt een plan voor de toeristische promotie van onze stad. Wij vinden het belangrijk om meer bezoekers naar ons Rivierengebied en onze mooie stad te trekken.
- We spreken onze waardering uit voor grote evenementen als het Fruitcorso en Appelpop – en draaien de bezuinigingen terug. Samen met de organisatoren kijken we hoe we deze evenementen kunnen behouden voor de toekomst.
- Kleinere evenementen in onze stad faciliteren we met genoeg en we onderzoeken de mogelijkheid voor een nieuw zomerfestival.
- We willen zorgen voor een betere aansluiting op wandelpaden, klompenpaden en struinroutes.

Klimaat, duurzaamheid en energie

‘Een duurzame stad is een vitale stad, klaar voor de toekomst.’

Wat is onze ambitie?

Om Tiel een duurzame toekomst te geven, omarmen we de 17 wereldwijde duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties:

- het terugdringen van armoede en ongelijkheid,
- het stimuleren van duurzame productie en consumptie
- het werken aan een leefbare en veilige leefomgeving
- het stimuleren van duurzame energie.

We gaan de gebouwde omgeving verduurzamen. Klimaatadaptatie staat centraal: het tegengaan van hittestress, ecologisch beheer van de openbare ruimte, het zoveel mogelijk vergroenen van onze woon- en leefomgeving, het opwekken van duurzame energie, hergebruik van materialen en een goed waterbeheer (opvang klimaatbuien en omgaan met droge perioden). Het zijn belangrijke zaken, waar we ons graag voor inzetten.

Een goede biodiversiteit beperkt zich niet tot natuurgebieden: juist ook binnen de stadsgrenzen groeit en bloeit de flora en fauna die bijdraagt aan biodiversiteit. En die willen we behouden en versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We sluiten ons aan bij de Global Goals gemeenten en nemen deze doelen, voor zover dat nog niet is gebeurd, als uitgangspunt voor ons gemeentelijk beleid. We kiezen voor jaarthema's, om onze acties te concentreren en een zo groot mogelijk bereik te halen. Hiervoor stellen we extra budget beschikbaar.
- We doen er alles aan om energiearmoede tegen te gaan.
- Via het energieloket stimuleren en informeren we de inwoners over verduurzaming van hun woning.
- De Warmtetransitievisie Tiel voeren we uit. We isoleren gebouwen en besparen energie, we onderzoeken de mogelijkheden voor een warmtenet Tiel West, zoeken naar toekomstbestendige warmtebronnen en verduurzamen ons eigen vastgoed.
- We stimuleren energieopwekking door zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen, woningen en overheidsgebouwen. Indien nodig en mogelijk passen we onze regelgeving hiervoor aan, zodat bijvoorbeeld zonnepanelen geplaatst kunnen worden op garages en schuurtjes die horen bij particuliere gemeentelijke monumenten.
- Samen met partijen als Rijkswaterstaat en Prorail, werken we aan het OER-programma (Opwek Energie Rijksvastgoedgronden): welke rijksgronden kunnen wij benutten voor het opwekken van energie?
- We blijven binnen de regio samenwerken aan de energiestrategie en kijken naar mogelijkheden in de gemeente Tiel. Indien deze mogelijkheden kansrijk zijn werken we verder aan realisering.
- We werken samen met het bedrijfsleven aan duurzame bedrijventerreinen.
- Bij grote stedelijke ontwikkelingen zoals in de binnenstad, de spoorzone en Passewaaij, nemen we klimaatadaptatie meteen mee, door wateropvang, waterberging en vergroening.
- Langs de A15 komt de 'langste boomgaard'. Wij doen mee.
- We stellen een ecologisch beleid op en zetten ons in om de bewustwording te vergroten over biodiversiteit en het omgaan met de natuur.
- Bij alle ruimtelijke initiatieven kijken we welke ecologische waarden ingebracht en versterkt kunnen worden.

3. Mens en Samenleving

Zorg, participatie en zelfredzaamheid

‘Onze systemen staan ten dienste van onze burgers: de mens is onze maat.’

Wat is onze ambitie?

We willen dat in Tiel iedereen mee kan doen in en aan onze samenleving. De eigen verantwoordelijkheid en de eigen mogelijkheden van mensen zijn voor ons daarbij het startpunt. Alles begint bij de vraag van de inwoner, waarna we ondersteuning zo dichtbij als mogelijk organiseren. We zetten in op preventie en bieden gerichte hulp aan inwoners die het niet op eigen kracht kunnen. En we houden het financieel beheersbaar.

We hebben een goede sociale basis nodig, die kwetsbare inwoners activeert en minder afhankelijk maakt van ondersteuning vanuit de gemeente. Dat kunnen we niet alleen, dat doen we samen met inwoners, verenigingen, stichtingen, ondernemers en andere partners. Samen kunnen we onze fijne leefomgeving behouden. Samen kunnen we er voor elkaar zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We draaien de bezuiniging op de individuele inkomensloes terug.
- Gemeente Tiel is aanjager van het Armoedepact. Hierin stemmen organisaties de gezamenlijke preventie van armoede en schulden af. Dit gaan we verder uitbouwen.
- We stimuleren de verdere ontwikkeling van de Sociale Poort: één centrale toegang voor hulpvragen over zorg, welzijn en ondersteuning.
- We investeren in de sociale basis en 1e lijn, om (dure) zorg en ondersteuning te voorkomen.
- Aan het convenant huisartsen geven we invulling, onder meer door samen te werken aan preventie, (vroeg-)signalering en een gezonde leefstijl.
- Het mantelzorgcompliment in de vorm van een Flippas verhogen we voor de komende vier jaar naar € 90,00 per jaar.
- We zetten in op inburgering en inclusie. Iedereen is gelijk en moet kunnen meedoen in onze gemeente. Het Regenboogplatform en het Inclusieplatform zijn belangrijke klankborden voor de gemeente.
- Binnen de regio werken we op het gebied van Wmo/Jeugdhulp samen met een nieuwe inkoopstrategie. Daardoor verbeteren de kwaliteit en de resultaten van de ingekochte zorg en zorgen we voor een financiële houdbare uitvoering van het sociaal domein.

- Ouders die slachtoffer zijn geworden van de Kinderopvangtoeslagenaffaire ondersteunen we.
- We doen mee aan het actieprogramma Eén tegen eenzaamheid, om Tielse inwoners die zich eenzaam voelen te helpen.
- Ook mensen met dementie moeten zo lang mogelijk kunnen meedoen in de Tielse samenleving. Daarom werken we samen met Alzheimer Nederland, afdeling Rivierenland, aan een dementievriendelijke gemeente.

Jeugd en Onderwijs

‘Geef de jeugd een goede start, dan loopt de toekomst een stuk lekkerder.’

Wat is onze ambitie?

Elk kind verdient de best mogelijke start in het leven én een optimale kans op een mooie toekomst. De eerste 1000 dagen van een kinderleven zijn daarvoor cruciaal – als we daar aan een bijdrage kunnen leveren zullen we niet aarzelen.

Goed en volwaardig onderwijs is belangrijk voor de toekomst van onze kinderen. Op het gebied van onderwijshuisvesting staat de gemeente voor een enorme uitdaging. Na de voortvarende aanpak van de MAVO, het Technasium op de Heiligenstraat en het RSG Lingecollege locatie Teisterbaan, staan de komende jaren grote investeringen in andere schoolgebouwen op de rol. Soms is verbouw voldoende, soms is volledige renovatie of zelfs nieuwbouw noodzakelijk.

17% van alle Tielenaars is laaggeletterd. Zij hebben grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Een computer of smartphone gebruiken gaat ze vaak slecht af. Het belemmert hun functioneren in de Nederlandse maatschappij en op de arbeidsmarkt en leidt tot kosten voor de samenleving. Ons streven is om het aantal laaggeletterden in Tiel aanzienlijk terug te dringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken een Tielse vertaling van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. Gemeenten en het Rijk werken daarin aan ondersteuning van kwetsbare gezinnen, samen met medewerkers van wijkteams, welzijnswerk, volwassen-ggz, geboorte- en jeugdgezondheidszorg.
- Door corona hebben leerlingen en studenten leervertragingen opgelopen. Het Nationaal Programma Onderwijs helpt die vertraging in te lopen. We maken samen met het onderwijs een actieplan voor de gemeente Tiel.
- We blijven ons inzetten om onderwijsachterstanden weg te nemen en vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen.
- Om het aantal laaggeletterden terug te dringen werken we in de regio samen aan het Regionale Taalakkoord Rivierenland. Er is gekozen voor een themagerichte aanpak: werk, geld, gezin en gezondheid. We ondersteunen en faciliteren het Leerhuis en zetten (Tielse) taalambassadeurs in.
- Talenten stimuleren we onder meer met plusklassen, Brede school Academie en Technasium.
- Met RW-POA Rivierenland werken we aan de praktische uitwerking van de Banenafspraken en stimuleren we activiteiten die het onderwijs beter laten aansluiten op vragen vanuit de arbeidsmarkt. Ook zetten we ons in voor meer stageplaatsen.
- We bepalen hoe we met de benodigde investeringen voor onderwijshuisvesting willen omgaan. Een Integraal Huisvestingsplan (IHP) is in de maak. Daarin staat de gedeelde visie van schoolbesturen en gemeente op het scholenvoetpad van de toekomst.
- Er komt een structurele oplossing voor ons Talenthuis. Voor onze jongeren ontwikkelen we een nieuwe locatie in/nabij het centrum. Ook financieren we de inzet van extra expertise van het jongerenwerk in onze organisatie.
- Voor jongeren willen we ook buitenactiviteiten faciliteren. We gaan hierover graag in gesprek met de jongeren(raad) en andere betrokkenen

Sport, gezondheid en beweging

‘Sporten en spelen, dat doen de mensen zelf. Wij nemen alleen de drempels weg.’

Wat is onze ambitie?

We willen dat zoveel mogelijk Tielenaars gezond zijn. Sport en bewegen draagt daaraan bij. Voor kinderen levert fysieke inspanning ook een bijdrage aan de sociale ontwikkeling en de persoonsvorming. Bij ouderen ondersteunt sport en bewegen een vitaal en sociaal leven.

We streven naar een divers en laagdrempelig aanbod van sport- en beweegmogelijkheden voor iedereen. Belangrijk is dat het sportaanbod aansluit bij de behoeften van de inwoners.

Bewegen en sporten in de openbare ruimte is in opkomst. Fietsen, wandelen en bootcamps stijgen in populariteit. De openbare ruimte kan daarom gezien worden als de grootste sportaccommodatie die de gemeente Tiel rijk is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten ons blijvend in om meer mensen aan het sporten en in beweging te krijgen, onder meer door te investeren in buurtsportcoaches.
- Door een 0-meting te doen, willen we erachter komen of het sportaanbod aansluit bij de behoeften van de inwoners. Welke drempels ervaren Tielenaars om

te gaan sporten en welke belemmeringen zien inwoners die als gevolg van corona en alle genomen maatregelen minder zijn gaan bewegen, of helemaal gestopt zijn?

- Lokale initiatieven zoals het Sportakkoord en het Preventieakkoord ondersteunen we.
- We geven uitvoering aan het Preventieakkoord. Samen met lokale partners zorgen we voor een samenhangend pakket van maatregelen op het gebied van roken, gezond gewicht en psychisch welbevinden.
- Waar er financiële en andere belemmeringen zijn om te sporten en te bewegen, nemen we die zoveel als mogelijk weg voor onze inwoners. Voor mensen met een beperkt inkomen helpen het Volwassenenfonds en het Jeugdfonds Sport & Cultuur daarbij. Ook stimuleren we een passend aanbod voor ouderen, kinderen met autisme en mensen met dementie of chronische aandoening.
- We creëren meer mogelijkheden om buiten te bewegen, door bijvoorbeeld fiets- en wandelroutes aan te leggen.
- Het aanbod aan accommodaties stemmen we af op de beweeg- en sportbehoefte van de inwoners.
- We onderzoeken de mogelijkheden om het OZB tarief te verlagen voor maatschappelijke en non-profit organisaties die volledig op vrijwilligers draaien, zoals sportverenigingen en buurthuizen.
- We sparen voor een gestructureerde renovatie en het groot onderhoud van de gemeentelijke sportvelden en hopen die snel uit te kunnen voeren.
- Misschien is er wel een sportolympiade mogelijk in Tiel.

4. Inwoners

Veiligheid

‘Veilig wonen, dat willen we allemaal. En dat kunnen we alleen samen.’

Wat is onze ambitie?

In Tiel moet iedereen veilig kunnen wonen, werken, leren en recreëren. Samen met een netwerk van scholen, sportclubs, zorginstellingen, politie en justitie willen wij ondermijning en zware criminaliteit bestrijden. Omdat voorkomen beter is dan genezen, zetten we naast een repressieve aanpak vooral in op preventie en vroegsignalering. We willen voorkomen dat jongeren het verkeerde pad op gaan. Het tegengaan van (drugs) criminaliteit en cybercrime maken onderdeel uit van onze aanpak.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verplaatsen onze coffeeshops. De vier bestaande gelegenheden verdwijnen, de huidige ondernemers concentreren zich in een ‘wietboulevard’. De leegkomende panden herontwikkelen we voor andersoortige functies.
- De aanpak van ondermijnende criminaliteit, zowel preventief als repressief, vergt een lange adem. Daarom zetten we hier structureel op in en komt er extra budget beschikbaar voor het uitvoeren van Bibob-onderzoeken en het doen van controles. We werken samen met politie en justitie en het Veiligheidshuis.
- We willen dat onze inwoners, bedrijven en verenigingen weerbaar zijn tegen alle vormen van ondermijning en crimineel gedrag. Dit doen we via voorlichtings- en bewustwordingscampagnes.

- Onze Boa's handhaven samen met de politie de veiligheid in situaties waarin dat wordt gevraagd.
- In 2022 evalueren we het huidige cameratoezicht en besteden we dit opnieuw aan.
- Bewoners zijn de ogen en oren in de wijk. We hebben hun hulp hard nodig bij het vergroten van de veiligheid in de wijken en het tegengaan van criminaliteit en overlast. Daarom stimuleren we Veiliger Wijk Teams, buurtpreventieteams en het gebruik van buurtapp's. Ook experimenteren we met projecten die in andere gemeenten succesvol zijn gebleken, zoals het project Waaks.
- We stellen een lokale uitvoeringsagenda op om huiselijk geweld en kindermishandeling tegen te gaan.
- Het project 'Aanstormend talent' dat gericht is op onze jeugd zetten we door.

Bestuurscultuur, burgerparticipatie en regionale samenwerking

'Wij zijn er om beslissingen te nemen. We nemen ze graag samen met u.'

Wat is onze ambitie?

We willen een open bestuurscultuur, waarbij iedereen kan bijdragen aan de best passende oplossing voor een probleem. Wij zijn ervan overtuigd dat we door open en constructief met elkaar samen te werken ook de lastigste uitdagingen aankunnen.

Onze gemeenteraad kent gekozen volksvertegenwoordigers. Zij heb-

ben de plicht om in het belang van onze gemeente ook de moeilijke besluiten te nemen, zelfs wanneer die voor sommige mensen nadelig uitpakken. We zien helaas een verharding in onze samenleving. Binnen de (social) media doen vooral tegenstanders hun zegje. Laten we duidelijk zijn: elk mens heeft het recht zijn mening te uiten, maar ook de plicht om na te denken over wat hij zegt. Intimidatie en bedreiging van volksvertegenwoordigers en medewerkers van de gemeentelijke organisatie accepteren wij nooit. Het politieke debat en de bestuurlijke afweging moet plaatsvinden in de raadzaal. Nadát er een proces van informatie, samenspraak of participatie heeft plaatsgevonden. Daarom zetten we in op diverse vormen van burgerparticipatie.

De wijk is hét schaalniveau waar inwoners zich mee identificeren. In de eigen wijk doen ze boodschappen, brengen ze hun kind naar school, storen ze zich aan zwerfafval, maken ze een lunchwandeling tijdens het thuiswerken, voelen ze zich (on)veilig en bezoeken ze gezellige activiteiten. In 'de wijk' komen opgaven, kansen en zorgen samen.

Daar hoort wijkgericht werken bij. Integraal en sámen met inwoners en andere partners, werken we aan wat er in een wijk toe doet: fijn wonen, werken en ontspannen. In Tiel hebben we daar – bijvoorbeeld met het Wijkplan Tiel West – de eerste stappen in gezet. Het blijkt een kansrijke

aanpak, die we graag verder ontwikkelen. Onze wijkregisseurs, die inmiddels stevige netwerken in de wijken hebben opgebouwd, hebben een aanjagende rol hierin.

Onder de noemer FruitDelta Rivierenland werken we sinds jaar en dag samen met andere gemeenten in onze regio. Er staan drie economische speerpunten in het Regionaal Ambitiedocument: Agribusiness, Logistiek & Vestigingsklimaat bedrijven en Recreatie & Toerisme. De komende jaren werken we gericht aan het creëren van een optimale balans tussen economische groei en brede welvaart in de regio Rivierenland.

Als centrumgemeente in de regio participeren we actief in alle samenwerkingsverbanden. In onze gemeentelijke ambities nemen we ook de uitdagingen op regionaal en provinciaal niveau mee en kijken we hoe we die kunnen ondersteunen en helpen realiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Door middel van bijvoorbeeld burgerpanels, burgerberaad of een digitaal platform kunnen we samen met onze inwoners aan de slag met beleidsplannen en projecten voor de stad of de wijken. We ontwikkelen een breed

instrumentarium voor burgerparticipatie en om daarmee te oefenen, stellen we de komende twee jaar budget beschikbaar.

- We willen de bestuurscultuur verbeteren en stellen daarvoor een plan op.
- Het wijkgericht werken ontwikkelen we verder en we vergroten de inzet van onze wijkregisseurs, als eerste aanspreekpunten voor onze wijken. Elke wijk en elk dorp in onze gemeente krijgt een aanspreekpunt binnen het bestuur.
- De politiek brengen we dichterbij de burgers. We communiceren meer over wat we doen en waarom we dingen doen. Ook gaan we vaker bijeenkomsten van ons college en de informatieve raadscommissies op locatie in de gemeente doen.
- Zowel bestuurlijk als ambtelijk nemen we actief deel aan regionale, provinciale en landelijke netwerken, om de ambities voor onze stad te realiseren. We participeren actief in de netwerken van de Vereniging Nederlandse Gemeenten op landelijk en provinciaal niveau.
- In onze relatie met de regio Rivierenland, de provincie Gelderland en de rijksoverheid, zetten we in op lobby en verbinding. Gelegenheidscoalities kunnen ons helpen gezamenlijke ambities waar te maken. We wisselen daarom kennis en ervaringen uit met de centrumgemeenten in Gelderland (Doe-tinchem, Harderwijk en Zutphen) en worden actief lid van het M50-platform van middelgrote Nederlandse steden.

5. Financiën en bedrijfsvoering

Robuust financieel beleid

'Als het om geld gaat, varen we scherp aan de wind, met oog voor onze ambities.'

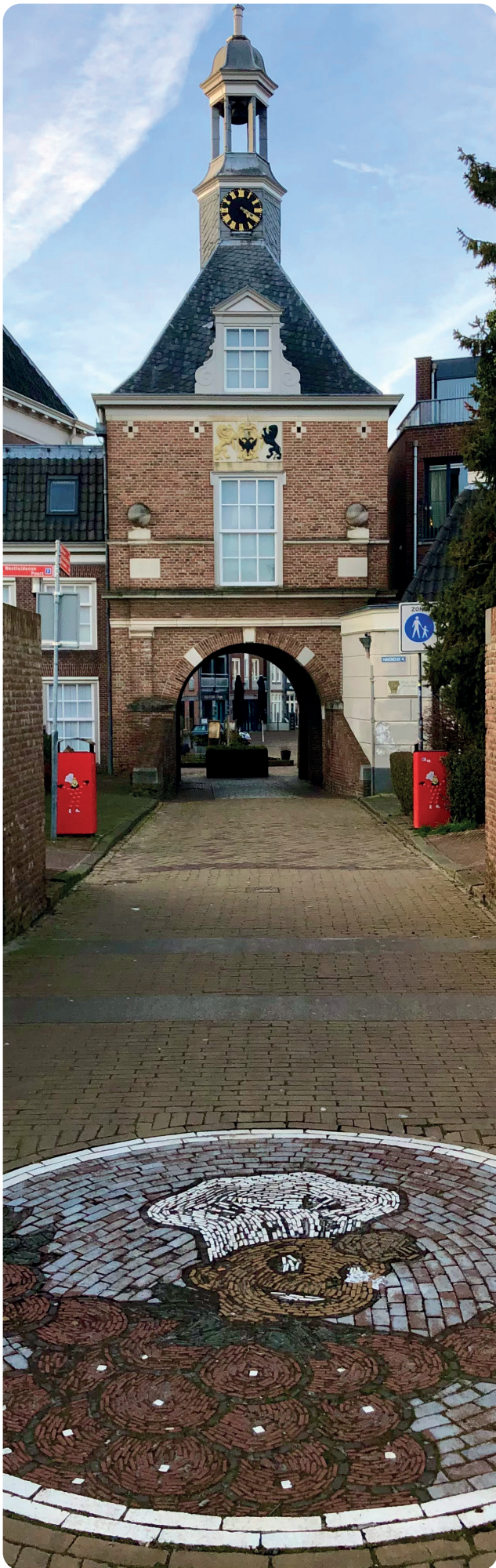
Wat is onze ambitie?

Financieel staan we er goed voor. Het vorige stadsbestuur heeft de basis op orde weten te brengen. Dat willen we zo houden.

De afgelopen jaren had Tiel grote uitdagingen en een beperkt huishoudboekje. Het heeft ons veel kruim gekost om impopulaire maatregelen

te nemen en waar nodig de hand op de knip te houden. Sinds kort schrijven we weer zwarte cijfers en we ontvangen een positieve verklaring van onze accountants.

Met sober en doelmatig beleid is er een positieve trend in gang gezet. In deze raadsperiode zetten wij deze lijn door. Nog steeds betekent dat zorgvuldige keuzes maken, prioriteiten stellen, soms ook 'nee' durven en moeten zeggen en dan samen kijken naar wat er wél mogelijk is. Soms zullen we bij prioriteitstelling oud beleid inruilen voor nieuwe ideeën. We blijven scherp aan de wind varen als het om geld draait.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De ambities en speerpunten van dit coalitieakkoord vertalen we in de Programmabegroting 2023 en volgende jaren. De begroting is een inhoudelijke en financiële uitwerking van onze plannen. We realiseren ons dat we prioriteiten moeten stellen en programmeren onze ambities over de volledige bestuursperiode.
- We gaan voor een sluitende meerjarige begroting. We durven keuzes te maken en realiseren dat de wensen voor onze stad altijd groter zullen zijn dan onze gemeentefinanciën.
- Om onze ambities te realiseren, werken we met een gemeentelijk subsidiebureau, dat externe middelen (subsidies, sponsorbijdrage, etc.) binnen probeert te halen. We investeren hiervoor in onze ambtelijke organisatie.

Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

‘Een veerkrachtig Tiel, met krachtige dienstverlening aan tevreden Tielenaars. Daar gaan we voor.’

Wat is onze ambitie?

We willen de dienstverlening aan onze inwoners verbeteren. Ook werken we aan een optimale besluitvorming binnen ons bestuur en verbeteren we de bedrijfsvoering van onze organisatie. Alleen met een kwalitatief en kwantitatief goede ambtelijke organisatie kunnen we onze ambities en speerpunten realiseren.

Onze organisatie heeft in tijden van financiële schaarste geprobeerd maximaal rendement te behalen voor onze stad. Met het uitbreken van de coronapandemie kwam daar een extra uitdaging bij. Wij zijn trots op de veerkracht die onze organisatie heeft laten zien. Het plan Veerkrachtig Tiel en de organisatieontwikkeling die daarbij hoort heeft onze onvoorwaardelijke steun.

In de huidige arbeidsmarkt moeten we moeite doen om goede mensen te behouden. We willen een moderne en aantrekkelijke werkgever zijn, ook om nieuw talent aan ons te binden. Onze medewerkers leveren stuk voor stuk een unieke bijdrage aan de ontwikkeling van onze stad – en wij bieden ze daarnaast de kans om te werken aan hun persoonlijke ontwikkeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onze ambtelijke organisatie breiden we uit. Dat is nodig om het fundament weer op orde te brengen. We stellen structureel budget beschikbaar voor het aantrekken van nieuwe medewerkers.
- We ontwikkelen actieve arbeidsmarktcommunicatie om talentvolle medewerkers te werven en investeren tegelijkertijd in het leren en ontwikkelen van al onze medewerkers.
- Ons beeldmerk vernieuwen we en we werken aan het imago van onze organisatie. We sluiten aan bij wat nu modern en aantrekkelijk werkgeverschap is en investeren in flexibel en opgavegestuurd werken.
- Om de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren gaan we onze servicenormen herwaarderen en de klantgerichtheid bevorderen.

Financiële paragraaf coalitieakkoord 2022-2026

Financieel uitgangspunten

Bij het bepalen van de uitgangssituatie hebben we rekening gehouden met de vastgestelde begroting 2022-2025, de structurele effecten vanuit de 1e voortgangsrapportage 2022 en de ontwikkelingen vanuit de meicirculaire 2022, die recent bekend is geworden. De ontwikkelingen rondom de meicirculaire geven financiële ruimte. Daarbij merken wij op het Rijk voor 2026 nog geen uitspraken heeft gedaan over de structurele financiële ruimte. De verwachting is dat in de periode tot aan het opstellen van de begroting 2023-2026 deze duidelijkheid wel wordt gegeven. Een toelichting op de ontwikkelingen van de meicirculaire 2022 is opgenomen in de raadsinformatienota.

Bij het bepalen van de financiële uitgangspunten zijn ook de onvermijdbare kosten meegenomen. Dit betreft onder meer:

- I. Het op orde brengen van de meerjarenbeheerplannen voor de openbare ruimte. De provincie heeft bij het uitvoeren van haar toezichtstaken deze eisen opgelegd aan onze gemeente;
- II. Verder is recent gebleken dat het investeringskrediet voor het VMBO Lingecollege door alle kostenstijgingen te laag is. Daarom wordt vanaf 2026 rekening gehouden met een hoger bedrag aan kapitaallasten;
- III. Om uitvoering te kunnen geven aan alle wettelijke taken van onze gemeente moet de formatie op orde worden gebracht. Het betreft hier een uitbreiding van circa 15/16 fte, op basis van het organisatieplan Veerkrachtig Tiel.

Dit leidt tot de onderstaande financiële uitgangssituatie:

Bedragen (* € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	Onderdeel
Vastgestelde meerjarenbegroting 2022-2025	439	108	257	1485	1485	
1e Voortgangsrapportage 2022	-691	-1.038	-1.295	-1.526	-1.369	
Ontwikkelingen gemeentefonds meicirculaire (1 juni 2022)	992	4.712	6.539	7.936	1.614	
<i>Onvermijdbaar:</i>						
I. Op orde brengen meerjarenbeheerplannen:						
a. Tekort dagelijks onderhoud		-158	-158	-158	-158	Leefomgeving
b. Tekort groot onderhoud		-90	-90	-90	-90	Leefomgeving
c. Einde tijdelijk budget hoofdwegen en wegen centrum op orde				-300	-300	Leefomgeving
d. Kapitaallasten (jaarlijks) moederkrediet € 5,865 miljoen			-200	-200	-400	Leefomgeving
II. Hogere investeringskosten VMBO Lingecollege (lasten vanaf 2026)					-135	Mens en samenleving
III. Op orde brengen formatie van de organisatie		-1.300	-1.300	-1.300	-1.300	Financiën Bedrijfsvoering
Financieel uitgangspunt	740	2.234	3.753	5.847	-653	

Starten met een schone lei

In de afgelopen periode is er veel bezuinigd in Tiel, gezien de beperkte financiële situatie. Van de bezuinigingsprogramma's die in de afgelopen periode zijn vastgesteld, is het grootste deel al gerealiseerd. Van de huidige taakstellingen is een aan-

tal niet realistisch en gegeven de nieuwe financiële situatie ook niet noodzakelijk om door te voeren. Het is fijn om met een schone lei te starten, daarom worden deze resterende taakstellingen in de nieuwe coalitieperiode gesaneerd.

Starten met een schone lei (* € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	Onderdeel
<i>Niet gerealiseerde bezuinigingen:</i>						
Sociaal domein		-495	-495	-495	-495	Mens en Samenleving
Terugdraaien bezuiniging buurtsportcoaches			-157	-157	-157	Mens en Samenleving
Beeldkwaliteit binnenstad		-100	-100	-100	-100	Leefomgeving
Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen		-419	-419	-419	-419	Financiën Bedrijfsvoering
Extra inkomsten uit exploitatiesubsidies		-300	-300	-300	-300	Financiën Bedrijfsvoering
Verlaging subsidies 5% (al doorgeschoven in begroting 2022)			-150	-300	-300	Financiën Bedrijfsvoering
Totaal		-1.314	-1.621	-1.771	-1.771	

Coalitieakkoord & Recapitulatie

Per onderdeel in het coalitieakkoord zijn reguliere activiteiten benoemd die extra aandacht gaan krijgen. Deze activiteiten kunnen worden betaald uit de bestaande budgetten.

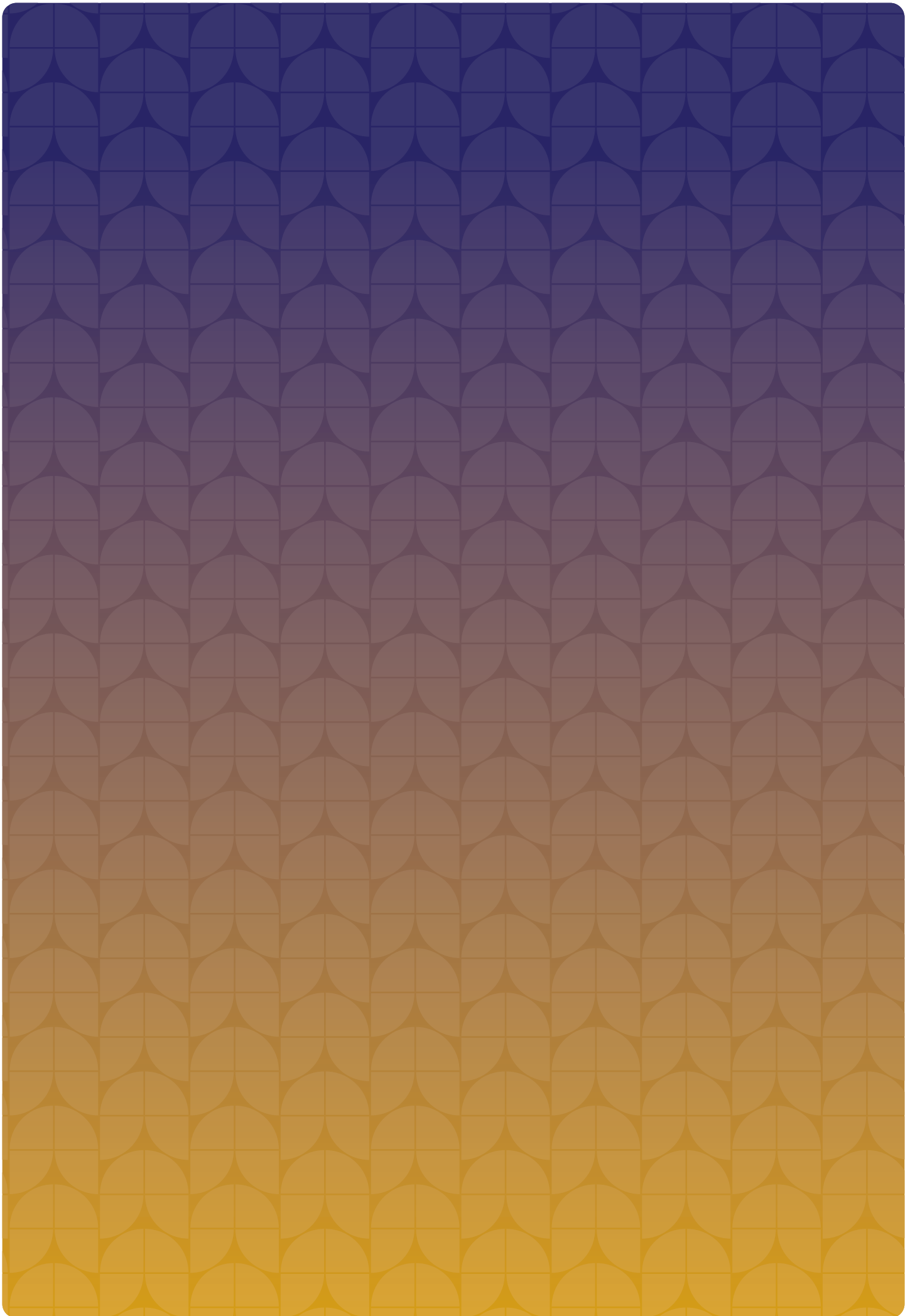
Daarnaast zijn er nieuwe taken en activiteiten voorgesteld. Hierna volgt een overzicht, waarbij de verwijzing naar het onderdeel in het coalitieakkoord is opgenomen.

De structurele doorwerking van de nieuwe activiteiten en taken is ook structureel verwerkt. Daar waar sprake is van een incidentele impuls, worden deze betaald uit de eenmalige middelen. Verder is gesproken over een onderzoek naar verlaging van de OZB voor maatschappelijke en non-profit organisaties, hetgeen ook landelijk op de agenda staat.

Wensen coalitie (* € 1.000)	Investering	2023	2024	2025	2026	Onderdeel
Terugdraaien bezuiniging subsidie Appelpop en Fruitcorso			90	90	90	Vitale stad
Herpositionering/branding Tiel		30	30	30		Vitale stad
- Inzet eenmalige middelen		-30	-30	-30		Vitale stad
Waalkade extra kosten	150		5	5	5	Vitale stad
Starterslening uitbreiden van 1 mln naar 2 mln		20	20	20	20	Vitale stad
Borging Global Goals		50	50	50	50	Vitale stad
Woningbouwregisseur voor impuls woningbouw		150	150			Vitale stad
- Inzet eenmalige middelen		-150	-150			Vitale stad
Huidige opzet Talenthouse continueren en uitbreiden		100	100	100	100	Mens en Samenleving
Huisvesting Talenthouse		65	65	65	65	Mens en Samenleving
Investeren in sociale basis (pilots structureel maken) (0e-lijn)		250	250	250	250	Mens en Samenleving
Investeren in uitbreiding wijkteams (1e lijn)		300	300	300	300	Mens en Samenleving
Buitenactiviteiten jongeren faciliteren	PM					Mens en Samenleving
Mantelzorgcompliment verhogen en verbeter dienstverlening		25	25	25	25	Mens en Samenleving
Individuele inkomensvoet terugdraaien			40	40	40	Mens en Samenleving
Doorontwikkeling sociale poort		500				Mens en Samenleving
- Dekking uit reserves		-500				Mens en Samenleving
Wijkplannen 20K per stuk		20	20	20	20	Leefomgeving
Plan Tiel Fietsvriendelijk	3000			105	104	Leefomgeving
Betere aansluiting Passewaaij op hoofdwegennet		PM	PM	PM	PM	Leefomgeving
Aanschaf veegwagen/borstelmachines			260	260	260	Leefomgeving
Aanpak ondermijning (vervolg incidentele gelden PPN21)		65	65			Inwoners
- Inzet eenmalige middelen		-65	-65			Inwoners
Experimenteren met burgerparticipatie		50	50			Inwoners
- Inzet eenmalige middelen		-50	-50			Inwoners
Datagericht werken/data-analist		100	100	100	100	Financiën Bedrijfsvoering
Subtotaal		930	1.325	1.430	1.429	
Financieel beeld na verwerking coalitieakkoord 2022-2026		-10	807	2.646	-3.853	
Aanvullend beschikbaar voor nieuwe uitgaven (2 x 2 ton)		400	600	800	1.000	

Nadat (1) de onvermijdbare kosten, (2) de niet gerealiseerde bezuinigingen en (3) de wensen van de coalitie zijn verwerkt, resteert voor de periode 2022 t/m 2025 een positief meerjarenbeeld. Daarnaast is

óók nog beschikbaar de 2 keer 2 ton voor nieuwe uitgaven. In de periode naar het opstellen van de nieuwe begroting 2023-2026 geeft dat ruimte. Ruimte om door te gaan.

Gemeente Tiel
Achterweg 2
4001 MV Tiel

Postbus 6325
4000 HH Tiel

(0344) 637 111
gemeente@tiel.nl

www.tiel.nl

© Copyright 2022, Gemeente Tiel.
Alle rechten voorbehouden.

Juli 2022